

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره چهل و ششم - ۱ تا ۷ خرداد ۱۴۰۰

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی
۸ خرداد ۱۴۰۰

۴۶

بنام خداوند جان و آفریننده

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره چهل و ششم - ۱ تا ۷ خرداد ۱۴۰۰

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۴۶

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۸ خرداد ۱۴۰۰

فهرست مطالب

- درآمد: ویژگی‌های یک برنامه خوب مدیریت تعارض منافع..... ۲
- تعارض منافع، مانع اقدام قانونی احزاب در برگزاری تجمعات مردمی..... ۶
- تعارض منافع در قلب شورای بورس..... ۶
- مدیریت تعارض منافع، اقدامی پیشنهادی به دولت آینده برای مقابله با فساد..... ۷
- محوریت تعارض منافع در اصلاح قانون تاسیس مدارس غیر دولتی..... ۷
- مدیریت تعارض منافع؛ تقدم لایحه بر طرح..... ۸
- تعارض منافع مانع افزایش تعداد وکلا..... ۸
- مدیریت تعارض منافع و پاشنه آشیل نسخه مهار تورم..... ۹
- موقعیت‌های تعارض منافع در مدیریت شهری..... ۹
- تعارض منافع منشاء شکل‌گیری طبقاتی شدن آموزش در ایران..... ۱۰
- دانشجویان دستیاری قربانی انحصارطلبی پزشکان..... ۱۱
- تصویب لایحه تعارض منافع گام کلیدی دولت در جلوگیری از فساد بود..... ۱۱
- رابطه حقوق‌دانان شورای نگهبان و رئیس قوه قضاییه و تعارض منافع..... ۱۲
- تعارض منافع، مشکل اصلی بازرگانی خارجی در کشور..... ۱۲
- ابلاغ ضوابط جدید تعارض منافع نظام مهندسی توسط وزارت راه و شهرسازی..... ۱۳
- تعارض منافع، دلیل احتمالی مخالفت با مالیات بر عایدی سرمایه..... ۱۳
- با تمام وجود به مقابله با تعارض منافع خواهیم رفت..... ۱۴
- محتوای چندرسانه‌ای تعارض منافع..... ۱۴
- تحلیل فضای مجازی: تعارض منافع در انتخابات..... ۱۵

درآمد: ویژگی‌های یک برنامه خوب مدیریت تعارض منافع

نامزدهای انتخابات ریاست‌جمهوری چه انتخاب‌هایی برای مدیریت تعارض منافع در پیش دارند؟

زهرة سروش‌فر

مدت اندکی تا انتخابات سیزدهمین دوره ریاست‌جمهوری باقی مانده است و به زودی نامزدهای انتخابات برنامه‌های خود را برای اداره کشور ارائه خواهند داد. پرداختن به مدیریت تعارض منافع با توجه به اهمیتی که در جلوگیری از ایجاد برخی موقعیت‌های فساد دارد، به نظر ضروری می‌رسد. با این همه از آن جایی که مدیریت تعارض منافع مفهومی تازه در ادبیات سیاسی ایران است و قدمت چندانی ندارد، همچنان در خصوص آن ابهاماتی وجود دارد. این موضوع که یک برنامه خوب مدیریت تعارض منافع شامل چه ویژگی‌هایی است، موضوعی قابل تأمل است که در متن پیش رو به آن پرداخته شده است.

تعارض منافع مفهومی نسبتاً جدید در عرصه سیاسی ایران است که صرفاً چند سالی از مطرح شدن آن می‌گذرد و به تدریج جای خود را در فضای عمومی نیز باز کرده است هرچند هنوز در میان مردم چندان بسط و گسترش نیافته است. به دنبال تهیه لایحه تعارض منافع توسط دولت این موضوع به تدریج در درون حاکمیت مطرح شد و طرحی که مجلس مدتی پس از آن در این زمینه تنظیم کرد، نشان از توجهی بود که نسبت به مدیریت تعارض منافع معطوف شده بود.

انتخابات سیزدهمین دوره ریاست‌جمهوری در راه است و کمتر از یک ماه دیگر این انتخابات انجام خواهد شد. به زودی نامزدها برنامه‌های خود را اعلام خواهند کرد. این برنامه‌ها مسائل مختلف و کلان کشور را در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ... دربرمی‌گیرد. پرسش این است که آیا **مدیریت تعارض منافع نیز در این برنامه‌ها جایی خواهد داشت؟** در بیانیه‌های اولیه نامزدها که در روز ثبت‌نام قرائت شد، اثری از پرداختن به موضوع مدیریت تعارض منافع دیده نمی‌شد. این در حالی است که یکی از مهم‌ترین مشکلات کشور در دو دهه اخیر را مبارزه با فساد تشکیل داده است و یکی از علل ایجاد فساد در درون حاکمیت، عدم مدیریت صحیح تعارض منافع است.

با وجود آنکه موضوع تعارض منافع در ایران قدمتی کمتر از یک دهه دارد اما در سطح جهان چندین دهه است که مورد توجه قرار گرفته و در عرصه‌های گوناگون اعم از اقتصادی، سیاسی و حتی در سطوح علمی و تحقیقاتی به آن توجه شده است و در خصوص مدیریت تعارض منافع در هر عرصه برنامه‌های مدون بسیاری با در نظر گرفتن همه جزئیات طرح و تدوین شده است. بدین ترتیب می‌توان گفت علی‌رغم اهمیتی که این عرصه دارد در کشور ما تاکنون مورد غفلت قرار گرفته است و باید از این پس، به آن بیش از پیش پرداخته شود. در نتیجه انتظار می‌رود مدیریت تعارض منافع در برنامه‌های نامزدهای ریاست‌جمهوری در این دوره مطرح شود و مورد توجه قرار گیرد.

یک برنامه خوب مدیریت تعارض منافع باید چه ویژگی‌های داشته باشد؟ برای تدوین یک برنامه مدیریت تعارض منافع باید به این نکته توجه کرد که در صورتی که این برنامه مبتنی بر یک کار کارشناسی دقیق در حوزه‌های مختلف حقوقی، اجتماعی و سیاسی نباشد، در مرحله اجرا با شکست مواجه خواهد شد. اولین نکته‌ای که در تدوین این برنامه می‌تواند مدنظر باشد این است که علاوه بر مراجعه به تجارب جهانی در این زمینه و مطالعه دقیق و عمیق آنها، برنامه تدوین شده مبتنی بر شرایط خاص کشور ایران باشد و این موضوع را در نظر داشته باشد که نظام سیاسی ما علی‌رغم شباهت‌هایی که به دیگر کشورهای دارای نظام سیاسی جمهوری محور دارد، تفاوت‌های عمده‌ای نیز دارد. همچنین یکی از مسائل بسیار مهمی که باید مدنظر قرار گیرد، شرایط فرهنگی جامعه و نظام ارزشی و هنجاری حاکم بر آن است. درک درست از مفهوم تعارض منافع و پذیرش نیاز به مدیریت آن، مبتنی بر هنجارهایی است که در جامعه وجود دارند. در نتیجه در اینجا دومین ویژگی یک برنامه خوب را می‌توان مطرح کرد؛ چنین برنامه‌ای باید آموزش و آگاهی بخشی به مردم و همچنین کارکنان و مدیران سازمان‌ها و نهادها در سطوح مختلف را وجهه همت خود قرار دهد، به‌ویژه در شرایطی که هنوز چنین مفهومی در جامعه ما به قدر کافی شناخته نشده و جا نیفتاده است. همراهی مردم و مسئولان با این برنامه نیازمند آگاهی آن‌ها از پیامدهایی است که تعارض منافع در جامعه بر جای می‌گذارد.

اصل راهنمای دیگر این است که رویکرد برنامه، نسبت به مدیریت تعارض منافع، رویکرد راه‌حل محور نباشد، زیرا راه‌حل محوری از بررسی عمیق و دقیق پدیده و علل شکل‌گیری آن پیش از توجه به راهکارها و راه‌حل‌های رفع آن جلوگیری می‌نماید. در صورتی که اگر مسئله محور به موضوع تعارض منافع در سطوح مختلف حاکمیتی کشور بنگریم، ابتدا به این موضوع می‌پردازیم که چرا تعارض منافع در نظام حاکمیت ما نفوذ کرده است. در چه جاهایی و به چه علت امکان بروز تعارض منافع وجود دارد. چه موقعیت‌هایی به شکل‌گیری تعارض منافع در کشور انجامیده است و در نهایت چگونه باید آن را مدیریت نمود. یکی از مشکلات دیگری که رویکرد راه‌حل محور ممکن است ایجاد نماید، ایجاد دیدگاه جرم‌انگارانه نسبت به تعارض منافع است یعنی به دلیل آنکه به دنبال رفع و رجوع هر چه سریع‌تر مسئله پیش از شناسایی علل و شرایط شکل‌گیری آن هستند، آن را به عنوان یک جرم تلقی نموده و از طریق نظام قضایی به دنبال برخورد کیفری با مسئله است. بدین ترتیب مسئله در ظاهر رفع می‌شود اما در واقع هنوز شرایط بروز و شکل‌گیری آن باقی است و موضوع از بنیان برطرف نمی‌شود. در صورتی که تعارض منافع را جرم تلقی کنند، افراد از خوداظهاری و افشای موقعیت تعارض منافع خود و حتی دیگران اجتناب می‌کنند و ترجیح می‌دهند آن را پنهان کنند. باید کارکنان و مدیران را راهنمایی کرد که وقتی در چنین موقعیتی قرار می‌گیرند چگونه می‌توانند آن را مدیریت نموده یا به مدیریتش کمک کنند و با عدم تعریف آن به عنوان یک جرم اعتماد افراد بیشتری را برای همکاری جهت افشا و مدیریت موقعیت‌های تعارض منافع جلب کنند. جرم‌انگاری آخرین مرحله و در واقع، مرحله‌گریزناپذیر در مدیریت تعارض منافع است.

یک برنامه خوب باید از کلی‌گویی و بسنده کردن به ارائه تعاریف بپرهیزد. چنین برنامه‌ای همان‌طور که پیش‌تر گفته شد، باید نظرات دقیق کارشناسی را در تهیه برنامه مدنظر قرار بدهد. باید برای مدیریت تعارض منافع بر اساس مصادیق

و موقعیت‌های گوناگون آن و نیز سطوح مختلف درگیر در تعارض منافع (از کارکنان تا مدیران در سطوح میانی و بالا) برنامه داشته باشد. همچنین باید راهکارهایی جداگانه و قابل اجرا در واقعیت برای موقعیت‌های گوناگون پیش‌بینی نماید.

یک برنامه عملی ممکن است تنها بر یک موقعیت حاد و بحرانی تعارض منافع در نظام حکمرانی ایران نظیر اشتغال بیرونی یا ارتباطات پسا‌شغلی (درهای چرخان) مقامات و کارکنان دولت تمرکز کند تا اینکه در پی یک برنامه فراگیر و گسترده، اما غیرعملی باشد.

بهتر است برنامه تعارض منافی که توسط ریاست دولت ارائه می‌شود، دارای یک ساختار منسجم مدیریت تعارض منافع باشد که در آن هر سه قوه مشارکت داشته باشند. برای مثال هر یک از قوا یک [هیأت عالی نظارت](#) بر مدیریت تعارض منافع داشته باشد و برای ایجاد هماهنگی و وحدت رویه میان این هیأت‌ها یک شورای عالی از نمایندگان این هیأت‌ها تشکیل شود.

مشخص کردن اینکه تعارض منافع در کدام سطوح سازمان‌ها و نهادها قرار است مطرح شود نیز مهم است. در این زمینه دو رویکرد وجود دارد. یک رویکرد معتقدست که باید برنامه تعارض منافع همه کارکنان و مدیران سازمان در سطوح گوناگون را دربرگیرد. رویکرد دوم مبتنی بر این پیش‌فرض است که از آنجایی که ما در ابتدای راه مدیریت تعارض منافع هستیم، بهتر است در ابتدا صرفاً به مدیران و سطوح عالی کارکنان سازمان‌ها بپردازد و به تدریج با جافتادن برنامه، سطوح پایین‌تر هم در آن لحاظ شوند. با در نظر گرفتن هر یک از این دو رویکرد، نکته اصلی این است که باید رویکرد برنامه مشخص باشد.

توجه به موضوع مدیریت تعارض منافع و برنامه‌ریزی برای آن، اراده سیاسی و عزم جزم کسانی را می‌طلبد که در آینده هدایت جامعه را بر عهده خواهند داشت. به ویژه از آن جهت که این موضوع قدمت چندانی در ساختار حاکمیت کشور ما ندارد و تجربیات گذشته حاکی از [دشواری‌هایی](#) است که به همین دلیل بر سر راه مدیریت تعارض منافع وجود خواهد داشت. این [مشکلات](#) مخصوصاً تا زمانی که مدیریت چنین موقعیت‌هایی شکل قانونی به خود نگیرد، وجود خواهد داشت.

گزیده اخبار، تحلیل‌ها و گزارش‌های هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

 اسامی دستگاه‌های اجرایی و نظارتی مشمول موقعیت تعارض منافع برای اعضای سازمان نظام مهندسی ساختمان برورسانی و اخیراً طی نامه‌ای از سوی محمود محمودزاده، معاون وزیر راه و شهرسازی ابلاغ شده است. این ابلاغیه در جریان برگزاری انتخابات هیئت مدیره سازمان نظام مهندسی ساختمان استان سمنان صورت گرفته است.

علیرضا زاکانی، نماینده مجلس و نامزد انتخابات ریاست جمهوری، تاکید کرده که عامل ضعف تولید، مفاسد اقتصادی و تعارض منافع است و وعده داده با تمام وجود به مقابله با تعارض منافع خواهد رفت.

علیرضا منادی سفیدان، رئیس کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس، از بررسی نهایی طرح اصلاح موادی از قانون تاسیس مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی غیر دولتی خبر داده و تاکید کرده مطابق مصوبه کمیسیون در مورد تعارض منافع مقرر شد بعد از این فردی که مسئولیتی در قالب مدیرکل، رییس ناحیه و ... داشته باشد یا هر فردی که در آموزش و پرورش کارشناس بوده باشد در زمان تصدی و یک سال بعد از آن نمی تواند مجوز ایجاد موسسه را دریافت کند.

محمدحسن آصفری، نایب رئیس کمیسیون امور داخلی مجلس، با تاکید بر لزوم ایجاد مجرای برای برگزاری تجمعات اعتراضی مردمی تصریح کرده که برای برگزاری تجمعات امیدی به احزاب نیست؛ چون آن ها تعارض منافع دارند و می ترسند که به واسطه برگزاری تجمع صلاحیتشان خدشه دار و مجوزشان باطل شود.

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی - ۸ خرداد ۱۴۰۰

تعارض منافع، مانع اقدام قانونی احزاب در برگزاری تجمعات مردمی

محمدحسن آصفری (نایب رئیس کمیسیون امور داخلی مجلس) - ۱ خرداد ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه مدنی و انجمنی

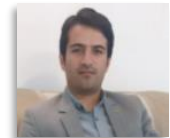

برای برگزاری تجمعات امیدی به احزاب نیست؛ چون که آن‌ها تعارض منافع دارند و می‌ترسند که به واسطه برگزاری تجمع صلاحیتشان خدشه‌دار و مجوزشان باطل شود. اگر امروز به مسائلی مانند برگزاری قانونی تجمعات توجه نشود، این مسائل در آینده به تهدید تبدیل خواهند شد. تجمعات می‌توانند اهرم فشاری روی مسئولین باشند تا حواسشان باشد که اگر کار نکنند ممکن است مورد اعتراض مردم قرار بگیرند.

✉ خبرگزاری دانشجو

تعارض منافع در قلب شورای بورس

پرویز جلیلی کامجو (کارشناس بازار سهام) - ۲ خرداد ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در بازار سرمایه

در مورد بازگشت مجدد به دامنه نامتقارن توسط شورای عالی بورس، مساله مهم نظارت بر عملکرد شورای عالی بورس توسط نهادهای نظارتی به دلیل ممکن الخطا بودن انسان است، چرا که ممکن است افراد منافع شخصی خود را بر منافع عمومی و جمعی ترجیح دهند. به هر حال اعضای شورای عالی بورس به صورت مستقیم یا غیرمستقیم دارای مناصبی در شرکت‌های زیر مجموعه صندوق‌های سرمایه‌گذاری و کارگزاری‌ها هستند، بنابراین ممکن است تصمیماتی که اتخاذ می‌کنند در راستای منافع شخصی آن‌ها باشد، با این تصور می‌توان اینگونه نتیجه‌گیری کرد وقتی تصمیمات اشتباهی گرفته می‌شود نشان می‌دهد این افراد بیش از منافع عمومی، منافع شخصی خود را در تصمیم‌گیری‌ها لحاظ کرده‌اند.

پژوهش‌های بنده از سال ۱۳۷۸ تا سال ۱۴۰۰ یعنی در ۲۲ سال گذشته نشان می‌دهد تقریباً دامنه نوسان در این مدت چهارده بار تغییر کرده است که پنج مرتبه آن در طول دو سال اخیر اتفاق افتاده است، یعنی در طول بیست سال نه مرتبه، هر دو و نیم سال یک بار دامنه نوسان تغییر کرده است. اما در کمتر از دو سال گذشته یعنی از ۳۱ شهریور سال ۹۸ تا فروردین سال ۱۴۰۰ دامنه نوسان پنج بار تغییر کرده است. این موضوع مجلس شورای اسلامی را باید موظف به بررسی ابعاد فساد در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران کند. مجلس و قوه قضائیه باید مساله امکان فساد با تصمیمات شورای عالی بورس را به دقت مورد تامل و بررسی همه جانبه قرار دهند تا ببینند بین تصمیمات شورای عالی بورس و نوسانات بورس چه رابطه‌ای وجود دارد.

مصوبه شورای عالی بورس برای حقوقی‌ها شش هزار میلیارد تومان درآمدزایی کرده است، لذا شورای عالی بورس باید پاسخگوی این موضوع باشد که چرا این مصوبه باعث خروج ۱۸ هزار میلیارد تومان پول از ۲۵ بهمن ماه سال گذشته تا به امروز بوده است. باید به این سوال مهم جواب دهند که این پول کجا رفته است؟

✉ خبرگزاری دانشجو

مدیریت تعارض منافع، اقدامی پیشنهادی به دولت آینده برای مقابله با فساد

گروه اقتصاد داخلی سایت تابناک - ۲ خرداد ۱۴۰۰

◀ کلیات تعارض منافع

این روزها برخی کاندیداهای ریاست جمهوری وعده می‌دهند، در صورت رسیدن به مسند ریاست قوه مجریه با فساد مبارزه خواهند کرد. وضعیت فساد در ایران چگونه است و چه راهکارهایی می‌توان برای مبارزه با فساد در نظر گرفت؟ یکی از مهم‌ترین راهکارها، توجه به موضوع مدیریت تعارض منافع است. مدیریت تعارض منافع کلیه اقدامات و تدابیر اداری، نظارتی، قضایی و شبه قضایی لازم برای پیشگیری از تعارض منافع، رفع یا کاهش حداکثری تاثیرات ناشی از این موقعیت است.

به فعلیت رسیدن تعارض منافع معمولاً ناشی از دو خصیصه است. خصیصه اول مربوط به ویژگی‌های ذاتی جایگاهی است که افراد در آن قرار می‌گیرند. تصمیم‌گیری، تخصیص اعتبار، اعطای مجوز، برنامه‌ریزی شهری و معاملات دولتی. اما خصیصه دوم ویژگی شخصی افراد قرارگرفته در جایگاه است، مانند شغل هم‌زمان، مالکیت دارایی، شرکت‌داری یا سهام‌داری، اشتغال پسادولتی و... که با قواعد ناظر بر آن جایگاه موجب بروز تعارض منافع در افراد می‌شود. در واقع تعارض منافع زمانی وجود دارد که کارکنان می‌توانند از موقعیت خود سوءاستفاده کنند و بنابراین مدیریت تعارض منافع مشمول تدابیر و اقدامات نظارتی لازم برای پیشگیری و کاهش تاثیرات سوء موقعیت‌های تعارض منافع است. از مصادیق بارز تعارض منافع می‌توان به تصدی هم‌زمان دو یا چند شغل، رانت اطلاعاتی، تصمیم‌گیری در شرایط نفع شخصی، حق رای در شرایط نفع شخصی، درهای گردان، اتحاد قاعده‌گذار و مجردی، تبانی ناظر و نظارت شونده و... اشاره کرد.

🔗 تابناک

محوریت تعارض منافع در اصلاح قانون تاسیس مدارس غیر دولتی

علیرضا منادی سفیدان (رئیس کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس) - ۳ خرداد ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه آموزش عمومی

رئیس کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری مجلس، از بررسی نهایی طرح اصلاح موادی از قانون تاسیس مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی غیر دولتی در جهت ساماندهی این مدارس خبر داد. منادی خاطر نشان کرد: در این نشست در مورد تعارض منافع مقرر شد بعد از این فردی که مسئولیتی در قالب مدیرکل، رییس ناحیه و... داشته باشد یا هر فردی که در آموزش و پرورش کارشناس بوده باشد در زمان تصدی و یک سال بعد از آن نمی‌تواند مجوز ایجاد موسسه را دریافت کند و همه مقامات موضوع ماده ۷۴ قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۸۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن و هم‌تراز آنها و روسای سازمان‌ها هم نمی‌توانند مدرسه تاسیس کنند اما معلمان می‌توانند از این امتیاز برخوردار شوند. این مصوبه به ایجاد شفافیت در درآمدها و هزینه‌های موسسات غیرانتفاعی و ضرورت احراز هویت معلمان فعال در آنها از نظر سوابق کاری، تحصیلی، نتیجه ارزیابی آموزشی و صلاحیت اخلاقی تاکید دارد.

🔗 خبرگزاری خانه ملت

مدیریت تعارض منافع؛ تقدم لايحه بر طرح

لعيا جنيدى (معاون حقوقى رييس جمهورى) - ۲ خرداد ۱۴۰۰
◀ طرح و لايحه مدیریت تعارض منافع

لایحه مدیریت تعارض منافع در خدمات عمومی در تاریخ ۱۳۹۸/۸/۱۹ به ابتکار معاونت حقوقی رئیس جمهوری تدوین و در کمیسیون لوایح دولت بررسی و در هیأت وزیران تأیید و تصویب و نهایتاً توسط رئیس جمهوری به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردید. کارکرد پیشگیرانه و سلامت مدار دو راهبرد اساسی ناظر به شفافیت و مدیریت تعارض منافع در ساختار اداری، و اجتماعی ما چنان چشمگیر و غیرقابل انکار است که در برنامه پیشنهادی اخیر قوه قضائیه نیز، دو راهبرد نخستین و بنیادین از راهبردهای دوازده گانه شورای عالی پیشگیری از جرم صراحتاً و مستقیماً به شفافیت و مدیریت تعارض منافع اختصاص یافته و در جلسه این شورا نیز از میان راهبردهای دوازده گانه، این دو راهبرد به تصویب رسیده است. با همسو شدن قوه قضائیه و قوه مجریه و حتی نمایندگان قوه مقننه در شورای عالی پیشگیری از جرم، دیگر جایی برای تردید نسبت به ضرورت و فوریت پیشبرد این دو سیاست به منظور پیشگیری از جرم و مقابله با فساد و ایجاد زیرساخت نرم افزاری سلامت اداری، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، باقی نمانده است. برخی طرح های جایگزین پیشنهادی در مجلس شورای اسلامی مانند طرح مربوط به مدیریت تعارض منافع، قطع نظر از اینکه تنها چند ماده از کل لایحه مربوط به موضوع است، به دلیل عدم حضور دستگاه های اجرایی مرتبط و عدم درج دیدگاه های کارشناسی آنان، در عمل رافع کاستی ها و وافی به مقصود نخواهد بود. دلیل تقدم و برتری لایحه دولت بر طرح نمایندگان در بیشتر نظام های حقوقی و انتظار از قوه مجریه به ارائه پیشنهاد و ابتکار عمل در قانونگذاری و نیز تقویت بعد کارشناسانه و واقع گرایانه تقنین، کارکردگرایی قانون برای پاسخگویی به مشکلات موجود، ارتقای قابلیت اجرایی قانون، جلوگیری از اختلاط قلمرو صلاحیت ها و انتقال اختیارات اجرایی به قوه مقننه از طریق درج ابعاد و شیوه ها و سیاست های اجرایی قانون در طرح هاست. امید است با تعامل سازنده لوایح بنیادینی چون شفافیت و مدیریت تعارض منافع که برای اصلاح دیوانسالاری کشور و بهبود مدیریت امور سیاسی، اقتصادی و اجتماعی حیاتی است به سرانجام روشنی از نظر تقنینی و اجرایی برسد.

✉ خبرگزاری ایرنا

تعارض منافع مانع افزایش تعداد وکلا

ابوالفضل ابوترابی (عضو کمیسیون امور داخلی و شوراهای مجلس) - ۳ خرداد ۱۴۰۰
◀ تعارض منافع در حوزه مدنی و انجمنی

علت قیمت بالا و کیفیت پایین نهاد وکالت، انحصار در پذیرش و تعداد کم وکیل در کشور است. از نظر تعداد پرونده به جمعیت، ایران بین سه کشور اول دارای پرونده زیاد است. این موضوع در کنار تعداد کم وکیل موجود در کشور نتیجه انحصار در حوزه وکالت است. مشکل از آنجا آغاز می شود که بخش زیادی از اختیارات گزینش و جذب وکیل به خود وکلا داده شده است که باعث تعارض منافع در افزایش وکیل است. قانون وکلا یکی از بدترین قوانین است. چندین بار سعی شد این قانون در مجلس اصلاح شود که به دلیل برخی تعارض منافع موفق به انجام آن نشدیم.

✉ صنایع پرس

مدیریت تعارض منافع و پاشنه آشیل نسخه مهار تورم

سید علی مدنی زاده (استاد اقتصاد دانشگاه شریف) - ۴ خرداد ۱۴۰۰
◀ تعارض منافع در بازار سرمایه

سید علی مدنی زاده، استاد اقتصاد دانشگاه شریف در گفت و گو با «دنیای اقتصاد» با تاکید بر اینکه طرح جدید بانک مرکزی می تواند زمینه لازم برای مهار تورم مزمین را در کشور فراهم آورد، معتقد است همتراز قرار دادن مهار تورم با سایر اهداف، امکان دارد به دلیل پول پاشی برای حمایت از رشد اقتصادی، به پاشنه آشیل نسخه مهار تورم تبدیل شود. نکته مهم این است که در کنار استقلالی که به بانک مرکزی داده می شود باید نهاد بانک مرکزی تحت شفافیت و پاسخگویی نیز قرار بگیرد. این به آن معناست که تمام عملیات و تصمیمات بانک مرکزی باید به دولت و مجلس و همین طور به مردم گزارش شود. از موضوعات مهم دیگر که باید در قانون بانک مرکزی برای بهبود عملکرد این نهاد گنجانده شود، رفع تعارض منافع، چه با دولت و چه با نظام بانکی است. مسوولان بانک مرکزی نباید ارتباط سیستماتیکی را با دولت و سیستم بانکی چه در حین مسوولیت و چه بعد از آن (برای مدتی) داشته باشند. دلیل این امر این است که باید مطمئن شد که آنها در تصمیمات خود ذی نفع نبوده و به دلیل ارتباطشان با نهادهای بانکی تصمیمات نادرست نمی گیرند. رفع تعارض منافع یکی از ابعاد حکمرانی خوب در بانک مرکزی به حساب می آید و اگر این معضل نیز در کنار استقلال، شفافیت و پاسخگویی حل شود می تواند زمینه ایجاد یک بانک مرکزی موفق را در پیشبرد اهداف خود فراهم کند.

📞 دنیای اقتصاد

موقعیت های تعارض منافع در مدیریت شهری

کاظم قبادی سعدی (کارشناس ارشد حقوق) - ۳ خرداد ۱۴۰۰
◀ کلیات تعارض منافع

تعارض منافع بستر یا موقعیتی را ایجاد می کند که افراد در آن موقعیت مجبور به تصمیم گیری در خصوص انتخاب منافع عمومی یا منافع شخصی خود می شوند. که عبارتند از:

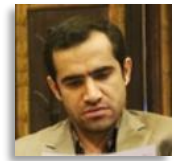
- ۱- اشتغال بیرونی: علاوه شغل سازمانی در بیرون نیز اشتغال داشته باشد.
- ۲- ارتباطات پسا شغلی: مانند مشغول شدن بازنشستگان در اداره خود.
- ۳- تعارض منافع نظارت بر خود (اتحاد ناظر و منظور): کسی که ناظر است بر خود نظارت می کند.
- ۴- تعارض منافع در قاعده گذاری برای خود (اتحاد قاعده گذار و مجری) همان کس که قانونگذار است مجری نیز هست.
- ۵- تعارض درآمد و وظیفه مانند کمیسیون ماده ۱۰۰ شهرداری ها
- ۶- تعارض منافع در ارتباط / پیوند / وابستگی با گروه های اجتماعی (قومی، مذهبی، سیاسی یا حرفه ای)
- ۷- تعارض منافع در ارتباطات خویشاوندی، خانوادگی و دوستانه
- ۸- تعارض منافع ناشی از قبول هدیه یا پورسانت
- ۹- تعارض منافع ناشی از در اختیار داشتن اطلاعات درونی سازمان مانند افشای طرح تفصیلی شهرداری

📞 پایگاه خبری-تحلیلی آینه فارس

تعارض منافع منشاء شکل‌گیری طبقاتی شدن آموزش در ایران

سید مجید حسینی (عضو هیئت علمی دانشگاه تهران) - ۴ خرداد ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه آموزش عمومی

آموزش در ایران خصوصی‌ترین آموزش جهان است. اندونزی که بیشترین حجم خصوصی‌سازی آموزش را داشته است یعنی آموزش را محل کاسبی کرده ۵۰ درصد آموزش آن خصوصی است. با طرح خرید خدمت، با طرح صندلی سفید، با طرح خرید صندلی خالی از مدارس غیرانتفاعی، با ۲۳ جور مدرسه‌ای که از مردم پول می‌گیرند، با هزاران معلم مدرسه غیرانتفاعی، خصوصی بودن آموزش ما از ۵۰ درصد گذشته است. مهم‌ترین خصلت آموزش در ایران این است که دست حاکمیت نیست، بلکه دست بخش خصوصی است.

تقریباً تمام دولت‌ها از دوره رفسنجانی تا امروز نقش عمیقی در خصوصی‌سازی آموزش داشتند، حتی دولت احمدی‌نژاد! دولت احمدی‌نژاد در زمینه توسعه آموزش عالی خصوصی حداکثر تلاش خود را کرد و با گسترش پیام‌نور بیشترین حجم خصوصی‌سازی آموزش را در آموزش عالی داشته است. دولت روحانی بیشترین تلاش را در زمینه خصوصی‌سازی مدرسه انجام داده است، به حدی که امسال یک‌ونیم میلیون مترمربع در مدارس درخواست تغییر کاربری تجاری داریم.

من از دولت بعدی خواهش می‌کنم در سرمایه‌داری معمولی باشد. سرمایه‌داری معمولی تعارضی با منافع ندارد یعنی مسئول آموزش را وزیر نمی‌گذارد. سرمایه‌داری معمولی باشید، در حالی که سرمایه‌داری وحشی است. یعنی حداقل تعارض منافع را رعایت نمی‌کنید. اینکه یک کار را به لحاظ شخصی به نفع یک سرمایه‌دار کنید مشکلی نیست، ولی به لحاظ ساختاری چرا به نفع آن می‌کنید؟ این وضعیت دولت‌هاست. مساله آموزش بی‌پولی و فقر نیست. امروز مردم ایران نزدیک به ۶۰ هزار میلیارد برای آموزش هزینه می‌کنند. مساله آموزش طبقاتی شدن و تبعیض است، ماشین بزرگ تبعیض برای بالاتر نیامدن طبقات فقیر است. ماشین آموزش ضد مستضعفین است.

تعارض منافع آموزشی باید از آموزش برداشته شود. امروز شرکت چاپ افست، مرکز بزرگ‌ترین چاپ کشور، ۵۰ درصد خصوصی است که مدیران قبلی آموزش هستند. می‌دانید میلیاردها میلیارد پول در افست یا چاپخانه است؟ چرا این خصوصی است؟ اگر خصوصی است در بازار در خصوص چاپ کتاب‌ها رقابت کند. اگر خصوصی نیست همه را دولتی کنید. آموزش و پرورش از بانک سرمایه و ذخیره فرهنگیان تا شرکت چاپ افست و نشر در تعارض منافع است. مساله بعدی این است که مدارس غیرانتفاعی باید جمع شود. امروز آموزش طبقاتی است. طبق آخرین نظرسنجی ۷۰ درصد مردم ایران مخالف مدارس غیرانتفاعی هستند. این آخرین نظرسنجی است. آن ۳۰ درصد یا خودشان یا اطرافیان آن‌ها مدرسه غیرانتفاعی دارند. بقیه همه مخالف هستند، چون آموزش را طبقاتی و مردم را از عدالت آموزشی محروم می‌کند. اینکه ظرفیت از مدرسه غیرانتفاعی می‌خرند اوج خصوصی‌سازی در ایران است. اینکه شما صندلی خالی دارید و فانی در مصاحبه خود می‌گوید با یک تومان هر صندلی را می‌خریم و روحانی هم در مجلس می‌گوید دانش‌آموز برای ما چهار تومان هزینه دارد و برای بخش خصوصی یک تومان هزینه دارد. براساس این برای اینکه مدارس غیرانتفاعی جمع شود اولین گام این است که سازمان مدارس غیرانتفاعی جمع شود. این سازمان خود، همانند سازمان خصوصی‌سازی که یک کار درست ندارد، باید جمع شود. باید مدارس غیرانتفاعی به سیستم آموزش برگردد. چرا جدا شده‌اند و رئیس درست شد؟ این تعارض منافع ایجاد می‌کند. خرید صندلی به دولت برگردد.

پایگاه خبری فرهنگ سدید

دانشجویان دستیاری قربانی انحصار طلبی پزشکان

خبرگزاری تسنیم - ۶ خرداد ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

در پی بروز اخباری مبنی بر خودکشی دو دانشجوی دستیاری پزشکی، برنامه عیار گزارشی با موضوع مشکلات دانشجویان پزشکی تخصصی پخش کرد که در آن، دانشجویان دستیاری به بیان مشکلات خود پرداختند. در ابتدای این گزارش یکی از دانشجویان گفت: غالب دانشجویان دستیاری، یا به اصطلاح رزیدنت‌ها، افرادی در سنین ۲۵ تا ۳۰ سالگی هستند. دانشجویانی که در خط مقدم مبارزه با کرونا قرار دارند، در حالی که حقوق و مزایای حداقلی هم مثل بیمه ندارند. باید توجه داشت تا زمانی که تعارض منافع در نظام بهداشت و سلامت کشور پابرجاست و سیاست‌گذاری آموزشی پزشکی توسط پزشکان متخصص و ذی‌نفعان همین حوزه صورت می‌گیرد، شاهد تغییری در این مسائل نخواهیم بود. تا زمانی که تغییر اولویت از پزشکان فارغ التحصیل دارای منصب به دانشجویان در حال تحصیل تغییر نکند، این مشکل‌ها حل نخواهد شد. تا زمانی که وزارت بهداشت با محدود نگه داشتن پذیرش دانشجویان در رشته پزشکی، حافظ منافع پزشکان متخصص باشد، درد و رنج دانشجویان ادامه خواهد داشت.

✉ خبرگزاری تسنیم

تصویب لایحه تعارض منافع گام کلیدی دولت در جلوگیری از فساد بود

خبرگزاری ایرنا - ۷ خرداد ۱۴۰۰

◀ طرح و لایحه مدیریت تعارض منافع

بدون شک اگر بگوییم که دولت یازدهم و دوازدهم یکی از سخت‌ترین و پیش‌بینی‌ناپذیرترین شرایط را در بین تمام دولت‌های بعد از انقلاب طی ۵ دهه اخیر را داشته است، سخن به‌گزاراننده ایم. بر مبنای آمارهای منتشر شده از سوی سازمان شفافیت بین‌المللی که در تارنمای پایگاه خبری اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران منعکس شده است، در سال ۲۰۱۶ یعنی سال ۱۳۹۵ (سال‌های پایانی دولت یازدهم) نمره ایران در شاخص ادراک فساد، بهبود یافته و باعث شده بود تا کشورمان در میان ۱۷۶ کشور به جایگاه ۱۳۱ برسد.

در راستای این اقدامات که با شعار مبارزه دولت با فساد حاصل شده بود، در سال ۱۳۹۸ هیئت دولت لایحه‌ای تحت عنوان «نحوه مدیریت تعارض منافع در انجام وظایف قانونی و ارائه خدمات عمومی» تصویب و سپس لایحه مذکور به مجلس شورای اسلامی ارسال شد. برای تدوین این لایحه در دولت دوازدهم و معاونت حقوقی رئیس‌جمهوری حداقل دو سال زمان با تکیه بر خرد جمعی صرف شد. دولت متن پیش‌نویس این لایحه را به صورت عمومی منتشر کرد تا از نظر نخبگان برای اصلاح و تقویت آن کمک بگیرد.

تعارض منافع از جمله مولفه‌هایی است که می‌تواند عملکرد حکومت‌ها را تحت الشعاع قرار دهد زیرا بستر (موقعیت‌های) تعارض منافع به طور بالقوه امکان ایجاد و افزایش فساد را موجب می‌شود و فضای حکمروایی نیز از آن متأثر خواهد شد. به عنوان مثال، مؤلفه‌هایی مانند میزان اثربخشی دولت، کیفیت تنظیم‌گری (رگولاتوری)، حاکمیت قانون، کنترل فساد و پاسخگویی به طور مستقیم از این مهم متأثر می‌شود. اغلب فسادها، ناکارآمدی‌ها و نابرابری‌ها در بستری به وقوع خواهد پیوست که تعارض منافع موجود مدیریت نشده باشد.

✉ خبرگزاری ایرنا

رابطه حقوقدانان شورای نگهبان و رئیس قوه قضاییه و تعارض منافع

کامبیز نوروزی (حقوقدان) - ۸ خرداد ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در شورای نگهبان

یکی از پرسشهایی که مطرح بود این است که آیا شش عضو شورای نگهبان که از سوی رئیس قوه قضاییه پیشنهاد می‌شوند و با انتخاب مجلس به شورای نگهبان راه پیدا می‌کنند می‌توانند در مورد رئیس قوه قضاییه که نامزد انتخابات ریاست جمهوری است نظر بدهند یا خیر؟ ما در اینجا با یک پرسش مواجه هستیم که در مباحث حقوقی به آن اصل تعارض منافع می‌گوییم.

رابطه بین حقوقدانان شورای نگهبان و رئیس قوه قضاییه مشمول بحث تعارض منافع می‌شود، اگر هر فردی که صاحب یک مقام حکومتی است قرار باشد تصمیمی بگیرد که آن تصمیم با منافع خودش در تعارض باشد ما می‌گوییم که نباید وارد تصمیم‌گیری شود، بحث این نیست که الزاما آن فرد منفعت طلبانه برای حفظ منافع خودش عمل می‌کند، چون شاید این کار را کند و شاید این کار را نکند، بحث اصل و قاعده است.

در مواردی که تعارض منافع وجود دارد آن فرد شرایط تصمیم‌گیری نخواهد داشت، در این مورد هم به نظر من می‌رسد که آن رابطه‌ای که بین اعضای حقوقدان شورای نگهبان و رئیس قوه قضاییه هست از جهت اینکه رئیس قوه قضاییه آنها را معرفی کرده است، مشمول بحث تعارض منافع می‌شوند و در این صورت این احتمال پیش می‌آید که ما بگوییم حقوقدانان شورای نگهبان در شرایطی قرار ندارند که در بررسی صلاحیت رئیس قوه قضاییه و تصمیم‌گیری در مورد آن مشارکت کنند.

📌 دنیای اقتصاد

تعارض منافع، مشکل اصلی بازرگانی خارجی در کشور

صمد عزیزنژاد (مدیر گروه بازرگانی مرکز پژوهش‌های مجلس) - ۸ خرداد ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه کسب‌وکارها و بازرگانی

اصلی‌ترین موردی که تحت عنوان فراروند یا ساخت قدرت جهانی مطرح می‌شود و می‌توان به آن اشاره کرد، این است که تکلیف بازرگانی خارجی ما با دنیا مشخص نیست. اصولا کشورها برای بازرگانی خارجی خود که بسیار فراتر از صادرات است؛ یعنی لجستیک، ترانزیت، بیمه، گمرک، یک افق بلند مدت تعیین می‌کنند. اما ما از چنین فرآیندی برخوردار نیستیم، یعنی استراتژی خارجی کشور ما مشخص نیست. به این دلیل که هنوز استراتژی توسعه صنعتی ما تعیین نشده است.

تعارض منافع، اصلی‌ترین دلیل این بی‌برنامگی‌هاست. در سایر کشورها در ابتدای سال شروع به برنامه‌ریزی می‌کنند و میزان تولید و مصرف را مشخص می‌کنند. در نهایت میزان کسری‌ها از طریق واردات تامین می‌شود، اما این الگوی صادرات در کشور ما وجود ندارد.

📌 گیلان امروز

ابلاغ ضوابط جدید تعارض منافع نظام مهندسی توسط وزارت راه و شهرسازی

محمود محمودزاده (معاون وزیر راه و شهرسازی) - ۳ خرداد ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

اسامی دستگاه‌های اجرایی و نظارتی مشمول موقعیت تعارض منافع برای اعضای سازمان نظام مهندسی برورسانی و اخیراً ابلاغ شده است. این ابلاغیه در جریان برگزاری انتخابات هیئت مدیره سازمان نظام مهندسی ساختمان استان سمنان صورت گرفته است. سازمان نظام مهندسی سمنان در آستانه برگزاری انتخابات هیئت مدیره این سازمان طی اطلاعیه‌ای خطاب به کلیه اعضای نظام مهندسی ساختمان سمنان، با استناد به نامه مورخ ۳ خرداد ۱۴۰۰ وزارت راه و شهرسازی درباره تعارض منافع مربوط به کاندیداهای نهمین دوره انتخابات هیئت مدیره سازمان نظام مهندسی استان سمنان تاکید کرد: «شایسته است کاندیداهای محترم با رعایت کامل مفاد نامه نسبت به ثبت نام در انتخابات هیئت مدیره سازمان نظام مهندسی ساختمان استان سمنان اقدام نمایند.»

در ضمیمه نامه مذکور، ابلاغیه مورخ ۳ خرداد ۱۴۰۰ وزارت راه و شهرسازی حاوی ضوابط جدید اسامی دستگاه‌های اجرایی یا نظارتی مشمول تعارض منافع برای کاندیداهای هیئت مدیره سازمان نظام مهندسی که در مورخ ۳۱ فروردین ۱۴۰۰ به تایید وزیر راه و شهرسازی آمده در قالب جدولی با ۸ ردیف احصا شده است و در پایان تاکید شده «اشخاصی که در یکی از سازمان‌های اجرایی یا نظارتی جدول مذکور عضویت دارند در صورت نامزدی برای عضویت در هیئت مدیره نظام مهندسی باید از دستگاه متبوع خود استعفا داده و در زمان ثبت نام انتخابات نامه پذیرش استعفا توسط مقام ذیربط دستگاه مربوطه را به هیئت اجرایی تسلیم نمایند.»

نامه مذکور به امضای محمود محمودزاده، معاون وزیر راه و شهرسازی رسیده است. لازم به ذکر است که سال گذشته، عبدی قهرودی مدیرکل توسعه مهندسی ساختمان وزارت راه و شهرسازی در مصاحبه با خبرنگار هفتگی مدیریت تعارض منافع مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه، به وجود نارسایی‌هایی در احصای دستگاه‌ها در بخشنامه سال ۱۳۹۴ وزارت راه و شهرسازی اشاره کرده و وعده داده بود که بازبینی‌هایی در فهرست مذکور در حال انجام است.

🔗 پایگاه نظام مهندسی استان سمنان

تعارض منافع، دلیل احتمالی مخالفت با مالیات بر عایدی سرمایه

مجتبی یوسفی (عضو هیئت رئیسه مجلس) - ۸ خرداد ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در بازار سرمایه

زمانی که به آمار رجوع کنیم، مطابق آخرین سرشماری رسمی انجام شده در کشور، نزدیک به ۲/۵ میلیون مسکن خالی در ایران وجود دارد. در شهر تهران شخصی هست که بیشتر از ۵۰۰ واحد مسکونی دارد، از سوی دیگر ما اخباری داریم که بخشی از وزرای سابق در بازارهای سوداگرانه و سرمایه‌ای حضور پیدا کرده و با استفاده از منابع رانتی سود کلانی به جیب زده‌اند. زمانی که این اخبار را کنار مخالفت‌های غیر کارشناسی با مالیات بر عایدی سرمایه قرار می‌دهیم، این شائبه به وجود می‌آید که نکنند، افراد فعال در جریان سیاسی نزدیک به دولت از بالاترین تا پایین‌ترین سطح به دلیل به خطر افتادن منافع با این پایه مالیاتی مخالفت می‌کنند و دچار تعارض منافع هستند.

🔗 مشرق نیوز

با تمام وجود به مقابله با تعارض منافع خواهیم رفت

علیرضا زاکانی (نماینده مجلس و نامزد انتخابات ریاست جمهوری) - ۸ خرداد ۱۴۰۰
 ◀ کلیات تعارض منافع

در عرصه تحول در اقتصاد و مدیریت توجه به تولید، محور تحول است. هر آنچه مخالف تولید باشد با همه وجود به جنگ آن خواهیم رفت و هر آنچه که عامل و کمک کننده تولید باشد مورد توجه قرار می‌دهیم. برای این مهم لیستی از موانع تهیه شده که حاصل ۱۵ سال کار و پژوهش در مرکز پژوهش‌ها، اتاق بازرگانی و سایر مجموعه‌هاست. البته همه موضوعات مشخص است و کسی نمی‌تواند بگوید من نمی‌دانم چه کار باید کنیم، اما اینکه کارهایی که معلوم است چرا انجام نمی‌شود به دلیل تعارض منافع است. ما با تمام وجود به مقابله با تعارض منافع خواهیم رفت و مفساد اقتصادی را هدف گذاری خواهیم کرد و بروکراسی مفراطی که مانع تغییر و تحول است در هم خواهیم شکست. شرایط را به سمتی می‌برم که مردم تحول را با تمام وجودشان حس کنند. عامل ضعف تولید را به عنوان یک عامل عمده دولت و سیاست‌های آن می‌دانم و مفساد اقتصادی و تعارض منافع را ریشه این موارد می‌دانم و ان شاءالله با یک قیام همگانی بتوانیم کشور را در یک مسیر جدید و رو به رشد قرار دهیم.

✎ خبرگزاری مهر

محتوای چند رسانه‌ای تعارض منافع

در هفته گذشته، دو برنامه تصویری مرتبط با تعارض منافع در فضای مجازی منتشر شد:

- [تعارض منافع یعنی مسئول بخش دولتی مالک بخش خصوصی هم باشد](#) / بولتن نیوز / مجید حسینی / ۲ خرداد ۱۴۰۰

مسئولین آموزشی بشوند مسئولان مدارس پولی! مسئولین درمانی بشوند مدیران بیمارستان‌های خصوصی! مسئولین بانک مرکزی بشوند مشاوران بانک‌های خصوصی و صرافی‌ها! مسئولین شهرداری و مسکن بشوند بساز بفروش‌ها! این وضعیتی است که موجب فساد، تبعیض و نابرابری پنهان و قانونی می‌شود. ما قانون تعارض منافع می‌خواهیم! مسئول دولتی حق ندارد هزاران کار به نفع خودش بکند، اسمش را بگذارد قانون! تا قانون تعارض منافع در این کشور تصویب نشود، این کشور عادلانه نخواهد شد؛ هر چند ثروتمندترین کشور جهان باشد.

- [سهامداران خرد قربانی تضاد منافع در بورس](#) / اقتصاد آنلاین / ۲ خرداد ۱۴۰۰

یکی از مهم‌ترین معضلات بازار سرمایه در ایران، مسأله تعارض منافع است که در نهایت گریبان سهامداران خرد را می‌گیرد. تعارض منافع چیست و در چه ابعادی ممکن است رخ دهد؟

تحلیل فضای مجازی: تعارض منافع در انتخابات چرا در زمان انتخابات توجه به تعارض منافع افزایش یافت؟

محمد عادل

در هفته گذشته و طی روزهای پنجشنبه سی ام اردیبهشت ماه تا چهارشنبه پنجم خردادماه، ۱۱۹ توییت در توییتر، ۹۲ مطلب در تلگرام و ۳ پست در اینستاگرام منتشر شده که به مسئله تعارض منافع پرداخته بودند. همچون هفته گذشته مهم ترین موضوع مسئله تعارض منافع در انتخابات بوده است با این تفاوت که علاوه بر احتمال بروز تعارض منافع در فرایند انتخابات، برخی کاربران نیز در بیان انتظارات خود از رئیس جمهور آینده به لزوم مدیریت تعارض منافع اشاره داشته اند. همچنین با توجه به اظهارات داوطلبان ریاست جمهوری آنچه مشخص است این است که بر اساس داده های منتشرشده در شبکه های اجتماعی در این بازه زمانی، به غیر از مصطفی تاجزاده، هیچ کدام از داوطلبان به بحث از تعارض منافع پرداخته و هیچ برنامه ای برای مدیریت آن ارائه نداده اند. این امر شاید نشان از آن دارد که داوطلبان اساساً یا با مسئله تعارض منافع آشنا نیستند و یا چندان اهمیتی برای آن قائل نیستند.

تعارض منافع ابزاری برای دعوای سیاسی

در هفته گذشته نیز مانند هفته پیش از آن بحث تعارض منافع در انتخاب یکی از بحث های اصلی بود که به سه شیوه در اظهارنظرها خود را نشان می داد. در وهله اول، برخی همچون هفته گذشته نامزد شدن تعدادی از داوطلبان را به علت تعارض منافع زیر سؤال برده و یا در مقابل، وجود چنین تعارض منافی را رد کرده بودند، در دسته دوم اظهارنظرها، برخی داوطلبان در تشریح برنامه های خود به تعارض منافع و اقدامات آتی برای مدیریت آن در مقام رئیس جمهور اشاره کرده بودند و دسته سوم اظهارات شامل انتظارات گروه های مختلف از رسیدگی به مسئله تعارض منافع توسط رئیس جمهور آینده بود.

همان طور که در گزارش [تحلیل فضای مجازی هفته گذشته](#) گفته شد کاربران نسبت به نفع بری احتمالی ناشی از [تعارض منافع](#) آقایان رئیسی و لاریجانی واکنش هایی را نشان داده بودند که در این هفته نیز همچنان این اظهارات ادامه داشت. در این هفته تعداد بیش تری از افراد در سوی مخالف ایستاده و چنین امری را رد کرده بودند. بارزترین آن ها اظهارات نجات الله ابراهیمیان، سخنگو و عضو سابق حقوقدان شورای نگهبان و همچنین سید مهدی حجتی، عضو هیئت مدیره کانون وکلای دادگستری مرکز بود که سعی کرده بودند از لحاظ حقوقی این مسئله را منتفی دانسته و آن را رد کنند.

به گزارش [کانال تلگرامی احزاب آنلاین](#) ابراهیمیان با رد امکان تعارض منافع در روند انتخابات برای رئیس قوه قضاییه گفت: «این موضوع به این دلیل است که مقامات قضایی و اشخاصی که در نهادهای نظارتی برای اجرای انتخاب دخالت دارند، حضور آن ها به معنی دخالت مستقیم در روند انتخابات نیست». حجتی نیز در همین زمینه گفت: «رسیدگی به

جرائم انتخاباتی در شعب دادگاه‌ها و مراجع قضایی به معنی نظارت مستقیم در انتخابات ریاست جمهوری نیست و یا مداخله در فرایند اجرایی انتخابات محسوب نمی‌شود تا رئیس قوه قضائیه برای شرکت در انتخابات ریاست جمهوری ملزم به استعفا از سمت فعلی خویش باشد... نظارت مستقیم بر انتخابات ریاست جمهوری بر عهده شورای نگهبان است و اجرای انتخابات نیز بر عهده ستاد انتخابات کشور است که در زیرمجموعه وزارت کشور قرار دارد و بدین ترتیب هیچ نقش مستقیمی برای قوه قضائیه و ریاست آن در فرایند برگزاری انتخابات ریاست جمهوری مورد پیش‌بینی قرار نگرفته است». وی که استدلال خود را بر پایه موازین حقوقی بر ساخته بود عدم وجود منع قانونی برای استعفای رئیس قوه قضائیه را دلیلی محکم برای سخنان خود می‌دانست. این در حالی بود که کاربرانی که به این امر اعتراض داشتند به درستی خاطرنشان می‌کردند که هر چند منع قانونی برای این امر وجود ندارد، اما تعارض منافع به قوت خود باقی است و نمی‌توان به صرف استناد به قانون، از این مسئله چشم‌پوشی کرد. چنانچه Pegah Banihashemi در توییت در این باره می‌گوید:

«ممنوعیت نص قانون ندارد اما ممنوعیت به لحاظ تضاد منافع دارد! زیرا که ۶ نفر حقوقدان شورای نگهبان توسط خود او معرفی شده‌اند! یعنی آن‌هایی که خودش انتخاب کرده، صلاحیتش را تأیید کرده‌اند».

در سوی دیگر، واکنش آیت‌الله آملی لاریجانی به رد صلاحیت گسترده داوطلبان از سوی شورای نگهبان نیز باعث شد تا برخی کاربران دلیل این واکنش را رد صلاحیت علی لاریجانی دانسته و به وی گوشزد کنند که با توجه به احتمال بروز تعارض منافع نباید چنین سخنانی بر زبان آورد. مصطفی، یکی از کاربران توییت در پاسخ به وی می‌نویسد:

«کاش شیخ این را نمی‌نوشتن. علاوه بر اینکه اتهام تعارض منافع تقویت میشه حتی بحث احراز صلاحیت‌ها زیر سؤال رفته و در نهایت کلیت شورای نگهبان نزد اذهان عمومی زیر سؤال میره و این قابل بازسازی نیست».

اما در دیگر سو و در برنامه‌های داوطلبان ریاست جمهوری، پیش از معرفی رسمی افراد تأییدشده از سوی شورای نگهبان، اظهارات مصطفی تاجزاده مبنی بر لزوم مدیریت تعارض منافع در کانال‌های تلگرامی اصلاح‌طلبان نمود بسیاری داشت. به گزارش [کانال تلگرام جبهه اصلاح‌طلبان ایران](#)، وی در تشریح برنامه خود برای انتخاب مدیران گفته بود: «تعارض منافع یکی از آفات آسیب‌زای مدیریت است. نباید فردی در رأس وزارتخانه یا سازمانی قرار گیرد که دارای منافع شخصی و در تعارض با مصالح عمومی است. چنین مدیری حتی اگر باتقواترین شهروندان باشد، به احتمال بسیار زیاد به فساد آلوده خواهد شد». در میان داوطلبان، تاجزاده تنها فردی بود که به بحث از تعارض منافع پرداخته بود و سایر داوطلبان توجهی به این موضوع از خود نشان نداده بودند. شاید تنها استثنا عزت‌الله ضرغامی باشد که او نیز اخیراً در لزوم مدیریت تعارض منافع صحبت کرده بود. هر چند نمی‌توان صرفاً بر اساس اظهارات آن‌ها در طول دو هفته نتیجه‌گیری کلی کرد اما گویا برای اکثر داوطلبان، موضوع تعارض منافع یا ناشناخته است و یا اهمیتی ندارد که به آن پرداخته شود و در نتیجه لازم نمی‌دانند که درباره آن موضع‌گیری مشخصی داشته باشند.

در بحث از انتظارات از رئیس‌جمهور آینده نیز در برخی موارد به لزوم در دستور کار قرار گرفتن مسئله تعارض منافع توجه شده بود. در توییتر یکی از کاربران پرسیده بود چه انتظاراتی از رئیس‌جمهور آینده دارید؟ خفن گو پاسخ داده است:

🐦 «مسئله مهاجران و پناهندگان، خلق پول، شفافیت، تعارض منافع مدیران، اداره صداوسیما و نظارت بر آن».

ایروان مسعودی اصل نیز در مورد تعارض منافع در نظام سلامت نوشت:

🐦 «نقطه کلیدی اصلاح نظام سلامت، رفع تعارض منافع این بخش است. کاندیداهای ریاست جمهوری باید با صراحت این مورد را اولویت خود اعلام کنند».

به گزارش [کانال تلگرامی اخبار دانشگاهی](#)، مرتضی فیروزآبادی، معاون طرح و برنامه آستان قدس رضوی، نیز در کنار تأکید بر مسائل و مشکلات گوناگون بر تعارض منافع تأکید کرده و گفت: «مسئله بعدی بحث تعارض منافع است که در بخش‌های مختلف کشور مانند آموزش و پرورش و بهداشت و نهادها و افراد دولتی وجود دارد. باید رئیس‌جمهور آینده مقابل این جریان تعارض منافع بایستد و با آن مبارزه کند. راه حل مسائل کشور روشن است اما در عمل پیاده نمی‌شود».

همان‌طور که هفته پیش نیز گفته شد این خطر وجود دارد که بحث تعارض منافع به‌عنوان یکی از مشکلات اساسی کشور صرفاً در زمان انتخابات و به علت رقابت‌های سیاسی مورد توجه قرار گیرد و اصل آن نادیده گرفته شود. با توجه به تعدد اظهارنظرها پیرامون تعارض منافع در انتخابات، آنچه مشخص است این است که در طی دو هفته گذشته تا آنجایی که به تعارض منافع توجه شد که به مدد آن زیر سؤال بردن صلاحیت برخی داوطلبان میسر می‌شد اما نه در برنامه‌های انتخاباتی داوطلبان و نه انتظارات افراد از داوطلبان، چندان که باید به آن پرداخته نشده است. این امر گویای آن است که با تشدید اظهارنظرها درباره تعارض منافع در زمان انتخابات نباید به اشتباه افتاده و از آگاهی جمعی نسبت به این مسئله سخن گفت چراکه همچنان در بین داوطلبان و برخی از مردم این موضوع نه دغدغه‌ای جدی که ابزاری برای دعوای سیاسی است.

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۴۶

شماره چهل و ششم - ۱ تا ۷ خرداد ۱۴۰۰

دبیر خبرنامه: سمانه سهرابی

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

شماره واتساپ خبرنامه: ۰۹۰۲۰۴۳۲۹۹۵

